

การพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จ.นครปฐม

4

THE DEVELOPMENT OF COMPETENCY IN DESIRABLE CHARACTERISTIC'S INSTRUCTIONAL
MEDIA PRODUCTION FOLLOW THE BASIC EDUCATION CORE CURRICULUM B.E.
2551 OF TEACHERS IN BASIC EDUCATIONAL INSTITUTIONS NAKHON PATHOM PROVINCE

ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการ ในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จ.นครปฐม 2. พัฒนาสมรรถภาพในการสร้างสื่อการสอน 3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูในการสร้างสื่อการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินทักษะและแบบวัดเจตคติต่อการสร้างสื่อการสอนของครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบที สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1. สื่อที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือ สื่อกระดาษ 3 มิติ สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ และสื่อประเภทบุคคล ส่วนสภาพปัญหา พบว่าครูผู้สอนในสถานศึกษามีปัญหาด้าน การเลือก การเตรียม และการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน 2. สมรรถภาพในการสร้างสื่อการสอนของครูภายหลังการเข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพ พบว่า ความรู้ในการสร้างสื่อการสอนหลังสูงกว่าก่อนการเข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพ ส่วนทักษะการสร้างสื่อการสอนหลังการเข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและครูผู้สอนมีเจตคติทางบวกต่อการสร้างสื่อและการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน 3. แนวทางในการพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอน พบว่า ควรมีการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอและผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมครูให้สร้างสื่อการสอนด้วยตนเอง

* คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study status of problems and needs in construction of teaching media to promote desirable characteristics under the basic education core curriculum among the elementary teachers in Nakhon Pathom Province, 2) to develop the teachers' competencies in construction of teaching media, and 3) to study training framework concerning construction of teaching media for teachers. Samples were 35 elementary school teachers from 15 schools in Nakhon Pathom Province derived by simple random sampling technique. Instruments used to collect data were: 1) academic test, 2) evaluation form to evaluate teachers' competencies in construction of teaching media, and 3) attitude scale toward media construction. Data were analyzed for mean, standard deviation and t-test. The data obtained from interviews were analyzed by content analysis.

The results found that: 1. The teacher's favorite media were Pop-up, printed media, electronic media were Pop-up, printed media, electronic media and person media, Teacher's status of problem concerning construction of teaching media were: selection of appropriate teaching media, preparation of teaching media, accessibility of teaching media and media application. 2. Teachers' teaching media construction competences and skills after participation in service training workshop were higher than that of before. Teachers' attitude toward media construction level and using media were positive. Future perspective in developing teachers' competences in construction of teaching media were due to the means of regular in service training and that school administrator should emphasized on policy planning to enhance construction of teaching media among the teachers, especially media that promote students' desirable characteristics.

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษามาตรา 22 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักเสมอว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และ มาตรา 24 ได้กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน ทำให้เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ต่างๆ ได้อย่างสมดุลกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 12-14) นอกจากนี้ครูจะมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนแล้ว ครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ตนเองมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ สามารถศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ปัญหา และหากจะพิจารณาถึงสภาพการณ์พัฒนาวิชาชีพครู ในระยะที่ผ่านมาจากรายงานการสังเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยสำนักงานโครงการพิเศษเพื่อการพัฒนาครู ศึกษาศาสตร์ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สปศ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ระบุว่า สภาพวิชาชีพครูนั้น

ประสบปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ปัญหาคุณภาพครูปรากฏอยู่ในระบบการผลิตครู การใช้ครู การพัฒนาครูและการรับรองมาตรฐานวิชาชีพครู นับตั้งแต่การขาดกลไกประสานระหว่างหน่วยผลิตครูและหน่วยใช้ครู ส่งผลให้การผลิตครูขาดทิศทางที่ชัดเจน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาวิชาชีพครูเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นเนื่องจากครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน ดังนั้นคงปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพการสอนของครูผู้สอนด้วย ซึ่งสื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ แต่ผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของครูที่มีต่อการใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการในการผลิตและการใช้สื่อการสอนในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาวดี แตะประเมศคามย์ (2551 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับช่วงชั้นที่ 3 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูมีความต้องการเกี่ยวกับการผลิตสื่อในทุกด้าน

ดังนั้นเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคคลสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ให้สามารถสร้างสื่อการสอนที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและความจำเป็น คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัย เรื่องการพัฒนาสมรรถภาพในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จ.นครปฐม เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถจัดทำสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสร้างสื่อการสอนในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการสร้างสื่อการสอน โดยการศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการพัฒนาสมรรถภาพในการสร้างสื่อการสอนของครู ประเภทของสื่อที่ครูผู้สอนต้องการได้รับการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาแล้วจึงนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาสมรรถภาพครูต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการ ในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนาสมรรถภาพในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาครูในการสร้างสื่อการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จ.นครปฐม มีความรู้ในการสร้างสื่อการสอนหลังสูงกว่าก่อนการเข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพ
2. ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จ.นครปฐม มีทักษะการสร้างสื่อการสอนหลังการเข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70)

นิยามศัพท์

สมรรถภาพในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติของครู ในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรม ได้แก่ ได้แก่ 1. ซื่อสัตย์ สุจริต 2. อยู่อย่างพอเพียง 3. รักความเป็นไทย 4. มีจิตสาธารณะ 5. รักษาชาติ ศาสนา รัชสมัย 6. มีวินัย 7. ใฝ่เรียนรู้ 8. มุ่งมั่นในการทำงาน ประกอบด้วย

1. ความรู้ หมายถึง เนื้อหา สาระเกี่ยวกับ เกี่ยวกับสื่อการสอน (ภาพยกระดับ 3 มิติ) สื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การเลือกการใช้สื่อการเรียนรู้และภาพยกระดับ 3 มิติ และบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ทักษะการสร้างสื่อการเรียนรู้ภาพยกระดับ 3 มิติ

2. ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการสร้างสื่อการสอน โดยใช้ความรู้และความชำนาญทางด้านสื่อประเภทภาพ ยกระดับ 3 มิติ ซึ่งวัดได้จากความสามารถในการแต่งนิทานประกอบสื่อการสอนที่สร้างขึ้น ลักษณะของสื่อที่สร้างขึ้น ลักษณะของสื่อ การพิมพ์ ขนาดรูปเล่ม คุณค่าและประโยชน์ของสื่อ และความสะดวกในการนำไปใช้

3. เจตคติทางบวกต่อการสร้างสื่อการสอน หมายถึง คุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้แสดงออก ถึงการเห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ สนใจ ใส่ใจ มุ่งมั่นในการสร้างสื่อการสอน โดยครูที่มีเจตคติทางบวกต่อการสร้างสื่อการสอนเพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จะแสดงออกดังต่อไปนี้

- 3.1 สนใจ ใฝ่รู้เกี่ยวกับการสร้างสื่อการสอน
- 3.2 ฝึกฝนและปฏิบัติการสร้างสื่อการสอนสม่ำเสมอ
- 3.3 สร้างสรรค์ผลงานโดยการใช้เทคนิคการสร้างสื่อภาพยกระดับ 3 มิติ
- 3.4 พยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะที่สร้างสื่อการสอน
- 3.5 มีความมั่นใจในการสร้างสื่อการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการ

ในการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการ พัฒนาสมรรถภาพครู โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสื่อการสอนและรูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพครู โดย การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหาร ครูผู้สอน ศึกษาวิเคราะห์สังกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม จำนวน 12 คน โดย การสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบ 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการ และเหตุผล แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม

กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล จากนั้นจึงนำหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ ได้พิจารณาเห็นว่า โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมากที่สุดตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ส่วนผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่าโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 – 1.00

ขั้นที่ 2 การพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่ได้พัฒนาขึ้นจากขั้นที่ 1 ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนในสถานศึกษาจังหวัดนครปฐมทั้งระดับประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 15 โรงเรียนมีผู้เข้ารับการอบรมทั้งสิ้น 35 คน และได้ทำการทดสอบความรู้ของครูผู้สอนก่อนการเข้ารับการอบรมด้วยแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ โดยในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ฝึกอบรมครูในการสร้างยกระดับใน 4 คุณลักษณะ ได้แก่ 1. ซื่อสัตย์ สุจริต 2. อยู่อย่างพอเพียง 3. รักความเป็นไทย 4. มีจิตสาธารณะ

การพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการทดลองเป็นแบบ one group pre test – post test design (ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1) และ one group post test only design (ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2) (Campbell & Stanley, 1963 : 7-12)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 250 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 15 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นผู้วิจัยได้ให้แต่ละโรงเรียนส่งตัวแทนครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพ รวมครูผู้สอนทั้งสิ้น 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบวัดความรู้ในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ มีการหาคุณภาพ โดยการนำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้ พบว่ามีค่าความยากง่าย เท่ากับ 0.24 - 0.84 อำนาจจำแนก เท่ากับ 0.26 - 0.85 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87

2. แบบประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นประเมินการปฏิบัติจำนวน 5 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาในนิทาน ลักษณะของสื่อ ลักษณะของสื่อการพิมพ์ ขนาดรูปเล่มคุณค่าและประโยชน์ของสื่อ ความสะดวกในการนำไปใช้ มีการหาคุณภาพ โดยการนำแบบประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบประเมินไปทดลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

3. เครื่องมือวัดเจตคติ เป็นแบบวัดเจตคติต่อการสร้างสื่อการสอน 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีการหาคุณภาพโดยการนำแบบวัดเจตคติไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง

แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบวัดเจตคติ ไปหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น โดยการนำแบบวัดไปทดลองใช้กับครูผู้สอนในจังหวัดนครปฐม จำนวน 30 คน ได้ค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.42 – 0.74 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. พัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการตามหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับครูผู้สอนในจังหวัดนครปฐม 15 โรงเรียน จำนวน 35 คน ที่ห้อง 535 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 2 ครั้งๆ ละ 3 วัน
2. ทดสอบความรู้ในการสร้างสื่อการสอน ด้วยแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบทั้งก่อนและหลังการเข้ารับการอบรม
3. ให้ครูนำความรู้ ทักษะจากการเข้ารับการพัฒนสมรรถภาพไปใช้ในการสร้างสื่อการสอนของตนและขยายผลในโรงเรียนของตนเองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยมีผู้วิจัยนิเทศติดตามการสร้างสื่อการสอนของครู 15 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 ครั้ง
4. ประเมินทักษะการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ภายหลังการสร้างสื่อการสอน โดยการนำคะแนนผลการประเมินทักษะไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70)
5. วัดเจตคติต่อการสร้างสื่อการสอนภายหลังการนิเทศติดตาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ในการสร้างสื่อการสอน ผู้วิจัยใช้การทดสอบที (t-test dependent sample) และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการสร้างสื่อการสอนหลังการทดลองกับเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยใช้การทดสอบที (One sample t-test)

2. การวิเคราะห์เจตคติต่อการสร้างสื่อการสอน ผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 3 การประเมินสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการประเมินสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอน ผู้วิจัยได้ประเมินผลในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติต่อการสร้างสื่อการสอน และการติดตามการนำไปใช้ในโรงเรียนของครูผู้สอนที่เข้าร่วมการพัฒนาและสมัครใจเข้าร่วมรับการติดตามผลภายหลังการเข้ารับการพัฒนสมรรถภาพ โดยผู้วิจัย จำนวน 15 โรงเรียน จำนวนครูผู้สอน 35 คน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาครูในการสร้างสื่อการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาแนวทางการพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือ ผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนครปฐม จำนวน 15 โรงเรียน จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีการหาคุณภาพ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขให้เป็นฉบับสมบูรณ์แล้ว ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการ ในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สื่อที่นิยมใช้ คือ สื่อกระดาษ 3 มิติ สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ และสื่อประเภทบุคคล ส่วนสภาพปัญหา พบว่าครูผู้สอนในสถานศึกษามีปัญหาด้าน การเลือกสื่อการเรียนการสอน ด้านการเตรียมสื่อการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนและด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และครูมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถภาพในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศติดตาม

2. ผลการพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ก่อนและหลังการพัฒนาสมรรถภาพในการสร้างสื่อการสอน

การทดสอบ	n	\bar{x}	S.D.	t
ก่อนการพัฒนาสมรรถภาพ	35	17.49	2.39	18.71**
หลังการพัฒนาสมรรถภาพ	35	26.31	2.21	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 แสดงว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการพัฒนาสมรรถภาพแตกต่างกัน โดยผลการทดสอบความรู้หลัง ($\bar{x} = 26.31$) มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อน ($\bar{x} = 17.49$) การพัฒนาสมรรถภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการสร้างสื่อการสอนหลังการพัฒนาสมรรถภาพกับเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70 หรือ 10 คะแนน) ดังตารางต่อไปนี้

การทดสอบ	n	\bar{x}	S.D.	t
หลังการพัฒนาสมรรถภาพ	35	12.83	1.65	10.12**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการสร้างสื่อการสอนหลัง ($\bar{x} = 12.83$) การพัฒนาสมรรถภาพแตกต่างกันกับเกณฑ์ร้อยละ 70 (10 คะแนน) โดยผลการทดสอบหลังการพัฒนาสมรรถภาพมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเจตคติของครูต่อการสร้างสื่อการสอน

(n=35)

รายการ	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
1. ข้าพเจ้าศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการทำสื่อก่อนการปฏิบัติจริง	4.86	0.36	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. ข้าพเจ้ามีความมั่นใจว่าจะสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้	4.71	0.46	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. สื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นสิ่งมีประโยชน์	4.91	0.28	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. ครูควรได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และศักยภาพในการสร้างสื่ออยู่เสมอ	4.86	0.36	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. สื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์สามารถพัฒนาผู้เรียนได้	4.83	0.38	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. ข้าพเจ้าต้องการแสวงหาและพัฒนาความรู้ความสามารถในการสร้างสื่ออยู่เสมอ	4.89	0.32	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7. สื่อการสอนประเภท pop up และภาพเคลื่อนไหวเป็นสื่อแรกที่ข้าพเจ้าจะเลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.63	0.55	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8. ข้าพเจ้าให้ความสนใจกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการสร้างสื่อเสมอ	4.86	0.36	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9. สื่อการสอนประเภท pop up และภาพเคลื่อนไหวทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู่มากขึ้น	4.89	0.32	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10. ข้าพเจ้ารู้สึกมั่นใจที่จะถ่ายทอดความรู้ ทักษะในการสร้างสื่อสู่เพื่อนครู	4.77	0.43	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
11. ข้าพเจ้ารู้สึกมั่นใจที่จะนำสื่อที่สร้างขึ้นไปเผยแพร่ในที่ต่างๆ	4.74	0.44	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
12. ข้าพเจ้าจะพยายามพัฒนาสื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น	4.86	0.36	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
13. ข้าพเจ้าจะนำความรู้และทักษะในการสร้างสื่อฯ ไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในด้านอื่นๆต่อไป	4.83	0.38	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
14. สื่อการสอนประเภท pop up และภาพเคลื่อนไหวทำให้ข้าพเจ้ามีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น	4.80	0.41	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
15. สื่อการสอนประเภท pop up และภาพเคลื่อนไหวทำให้ข้าพเจ้าสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การทำผลงานทางวิชาการได้	4.74	0.51	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	4.81	0.22	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตาราง 3 แสดงว่า ครูผู้สอนมีเจตคติต่อการสร้างสื่อการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 4.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งทุกประเด็น เรียงลำดับได้ดังนี้ สื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นสิ่งมีประโยชน์ ($\bar{x} = 4.91$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ข้าพเจ้าต้องการแสวงหาและพัฒนาความรู้ความสามารถ

ในการสร้างสื่ออยู่เสมอ ($\bar{x} = 4.89$) และ สื่อการสอนประเภท pop up และภาพเคลื่อนไหวเป็นสื่อแรกที่ข้าพเจ้าจะเลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.63$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาครูในการสร้างสื่อการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า ควรมีการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอและผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมครูให้สร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการด้วยตนเองและมีการจัดเวทีการนำเสนอผลงานเพื่อก่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันและเปิดโอกาสให้ชุมชน มหาวิทยาลัยในท้องถิ่นและเขตพื้นที่การศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถภาพครูด้วย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพ ปัญหาการใช้สื่อการสอนในโรงเรียน พบว่า สื่อที่นิยมใช้ คือ สื่อกระดาษ 3 มิติ สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ และสื่อประเภทบุคคล ส่วนสภาพปัญหาในการใช้ครูมีปัญหาการใช้สื่อการสอน พบว่าครูผู้สอนในสถานศึกษามีปัญหาด้าน การเลือกสื่อการเรียนการสอน ด้านการเตรียมสื่อการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนและด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ส่วนความต้องการในการพัฒนาสมรรถภาพในการสร้างสื่อการสอนเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า ครูผู้สอนยังขาดความชำนาญในการในการสร้างสื่อการเรียนรู้ ขาดงบประมาณ ขาดเวลาและขาดแรงจูงใจ ในขณะที่ครูบางส่วนมีความเห็นว่าการสร้างสื่อการสอนเป็นสิ่งที่ดีแต่สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประเสริฐ บริโพ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สื่อการสอนคณิตศาสตร์ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีปัญหาด้านการใช้สื่อการสอน การประเมินผลการใช้สื่อการสอน การเตรียมการใช้สื่อการสอน ด้านการใช้สื่อการสอนและด้านการเลือกใช้สื่อการสอน ซึ่งจะเห็นได้ว่า การใช้สื่อการสอนในโรงเรียนเป็นที่ได้รับสนใจและมีประโยชน์ต่อครูผู้สอนเป็นอย่างมาก และต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านการผลิตสื่อ

2. ผลการทดสอบความรู้หลัง การพัฒนาสมรรถภาพมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผลการทดสอบความรู้ก่อนการพัฒนาสมรรถภาพ และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการสร้างสื่อการสอนหลังการพัฒนาสมรรถภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและครูผู้สอนมีเจตคติต่อการสร้างสื่อการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งทุกประเด็น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาสมรรถภาพครู จึงทำให้ครูผู้สอนมีสมรรถภาพในการผลิตสื่อการสอนสูงขึ้น ทั้งในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมสามารถพัฒนาสมรรถภาพของบุคคลได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ เพ็ญจันทร์ ผุดผีก (2550 : บทคัดย่อ) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงงานแบบบูรณาการ สำหรับครูภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี พบว่า ผลการประเมินความรู้ ก่อนหลังการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ประกอบกับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การนิเทศติดตามผลอย่างใกล้ชิดแบบกัลยาณมิตรทำให้ครูผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสร้างสื่อการสอนและเกิดเจตคติทางบวกต่อการสร้างและการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอนเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อตัวครูและนักเรียน ดังนั้นเขตพื้นที่

การศึกษาและสถานศึกษาควรมีการจัดสรรงบประมาณและมีการวางแผนการพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างสื่อการสอนร่วมกันและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยใช้กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากสมรรถภาพ เป็นองค์ประกอบของความรู้ ทักษะและเจตคติของบุคคลที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ของการทำงานของบุคคลนั้น ๆ และเป็นบทบาทหรือความรับผิดชอบ ซึ่งสัมพันธ์กับผลงานหรือความสามารถ วัดค่าเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานและสามารถพัฒนาได้โดยการฝึกอบรมและการพัฒนา (สุพรรณ เอี่ยมวิจารณ์. 2548 : 52)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพครู โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สถาบันการศึกษา โรงเรียน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพครู โดยวิธีการอื่นๆ เช่น การพัฒนาสมรรถภาพครูผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การใช้บทเรียนสำเร็จรูป หรือการพัฒนาสมรรถภาพครูโดยการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับสภาพสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2545.
- _____. แผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครูพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ฟันนี้พับบลิชซิง, 2538.
- ประเสริฐ บริโพร. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สื่อการสอนคณิตศาสตร์ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.
- เพียงจันทร์ ผุดผ็อก. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงงานแบบบูรณาการ สำหรับครูภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและวิธีสอน): บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.
- สุพรรณ เอี่ยมวิจารณ์. การจัดการขีดความสามารถ(Competency) ของบุคลากร: หัวใจสำคัญของการพัฒนาอุดมศึกษาไทย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2(6): 50-60. (2548, กุมภาพันธ์-เมษายน).
- สุภาวดี แตปรเมศมัย. ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับช่วงชั้นที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน): บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.
- Campbell, Donald T.; & Stanley, Julian C. Experimental and Quasi – Experimental Design for Research. Chicago: Rand McNally & Company, 1963.